

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Н. В. Нікула

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення курсу
«Загальні основи педагогіки
та історія її розвитку»

Чернівці - 2022 рік

УДК 37(091)(075.8)

ББК 74.03. Я 73

*Друкується за ухвалою Вченої ради
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 26 жовтня 2022)*

Рецензенти:

О.П. Цюняк

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Т.Д. Федірчик

*доктор педагогічних наук, професор, декан
факультету педагогіки, психології та соціальної
роботи*

Нікула Н.В. (2022) Методичні рекомендації до вивчення курсу «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку». Чернівці: РОДОВІД. 48 с.

Методичні рекомендації висвітлюють загальні основи педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку; розкривають історичні аспекти становлення процесів навчання, виховання, розвитку підростаючого покоління від найдавніших часів до сучасності; описують історію становлення зарубіжної та української педагогіки.

Методичні рекомендації представляють дидактичні матеріали до навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку».

Представлений зміст методичних рекомендацій спрямований на здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта».

УДК 37(091)(075.8)

ББК 74.03. Я 73

© РОДОВІД, 2022

© Наталя Нікула, 2022

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» складено відповідно до освітньо-професійної програми 013 Початкова освіта 01 Освіта / Педагогіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» є сутність та особливості педагогіки як науки про освіту, навчання, виховання, розвиток та формування людини на різних вікових етапах її життя.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» має міждисциплінарні зв'язки з нормативними та вибірковим дисциплінами професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, а саме: «Дидактика початкової школи», «Теорія та методика виховання», «Управління в системі освіти», «Вступ до спеціальності».

Програма навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» складається з таких змістових модулів:

<u>ЗМ 1</u>	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ
<u>ЗМ 2</u>	ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ
<u>ЗМ 3</u>	ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ УКРАЇНИ

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни: опанування студентами системою знань про загальні основи педагогіки як науки в умовах загальної середньої освіти, з історією зародження та розвитку суспільного навчання й виховання, науково-педагогічної думки, формуючи на цій основі педагогічну когнітивну сферу особистості майбутнього фахівця.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Сформувати знання студентів про педагогіку як науку, що вивчає процеси навчання, виховання, освіти людини на різних вікових періодах її життя.
2. Оволодіти знаннями основних категорій педагогіки: навчання, виховання, освіта, розвиток, формування.
3. Усвідомити сутність та значення педагогічного процесу як цілісної системи.
4. Сформувати уявлення студентів про становлення та розвиток педагогічної науки на різних етапах становлення суспільства.
5. Формувати у здобувачів освіти вміння аналізувати досвід організації освіти і навчання у різних освітніх системах, які історично існували за рубежом та в Україні на різних історичних етапах.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання полягають у формуванні основних компетентностей, якими має оволодіти студент у процесі вивчення курсу:

<i>Загальні компетентності (ЗК):</i>	
ЗК-6.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
<i>Спеціальні (фахові) компетентності (СК):</i>	
СК-8.	Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
СК-12.	Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- сутність педагогіки як науки, її об'єкт, предмет вивчення, педагогічні категорії, систему педагогічних наук та зв'язок педагогіки з іншими науками;
- історію виникнення педагогіки як науки про виховання; сутність процесу виховання, розвитку, формування особистості та психолого-педагогічні особливості молодшого школяра;
- логіку та умови ефективної побудови цілісного педагогічного процесу;
- особливості становлення і розвитку системи освіти і виховання в різних країнах на певних етапах їх історії;
- основні положення праць класиків світової педагогічної науки;
- тенденції еволюції світової педагогічної науки та її роль у навчання і вихованні підростаючих поколінь;

уміти:

- аналізувати педагогічні явища, процеси, факти із застосуванням теоретичних положень педагогіки й досвіду практики;
- використовувати педагогічні ідеї педагогів-

класиків та сучасників в організації навчання й виховання;

- підбирати методи психолого-педагогічних досліджень для вивчення особистості школяра, аналізу результатів педагогічної діяльності;
- аналізувати науково-педагогічну літературу і творчу спадщину видатних педагогів минулого;
- виявити прогресивні ідеї у розвитку світової педагогічної науки і освіти; порівнювати розвиток систем освіти у різні періоди їх еволюції;
- використовувати надбання світової педагогічної науки і практики у власній діяльності;
- організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності;
- формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;
- збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти.

Програмні результати навчання

ПР1

Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками

	освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПР11	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семинарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	6.0	180	30	-	45	-	105	-	Іспит
Заочна	1	1	6.0	180	14	-	-	-	166	-	Іспит

4. Опис навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	всього год.	у тому числі					всього год.	у тому числі				
лек.		сем.	лаб.	інд.	СРС	лек.		сем.	лаб.	інд.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ»												
<i>Тема 1.1</i> Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 1.2.</i> Методологічні основи педагогічної науки	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 1.3.</i> Розвиток і формування особистості	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 1.4</i> Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 1.5</i> Освіта як спосіб вхолдження людини у світ науки та культури	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 1.6</i> Цілісний педагогічний процес	9	2	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10
<i>Разом за ЗМ 1</i>	54	12	12	-	-	30	66	6	-	-	-	60

Змістовий модуль 2												
«ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКІ»												
<i>Тема 2.1</i> Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епохи Античності	14	2	4	-	-	8	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 2.2</i> Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження.	14	2	4	-	-	8	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 2.3.</i> Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
<i>Тема 2.4.</i> Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії	14	2	4	-	-	8	10	-	-	-	-	10
<i>Тема 2.5</i> Класика зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво.	14	2	4	-	-	8	11	1	-	-	-	10
<i>Разом за ЗМ 2</i>	68	10	18	-	-	40	58	5	-	-	-	50

Змістовий модуль 3												
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКІ УКРАЇНИ												
<i>Тема 3.1</i> Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави	13	2	4	-	-	7	13	1	-	-	-	12
<i>Тема 3.2.</i> Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)	13	2	4	-	-	7	13	1	-	-	-	12
<i>Тема 3.3.</i> Класики української педагогіки про освіту та виховання.	13	2	4	-	-	7	11	1	-	-	-	10
<i>Тема 3.4</i> Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
<i>Тема 3.5</i> Становлення і розвиток освіти на Буковині (XIX – XX ст.)	8	-	1	-	-	7	12	-	-	-	-	12
<i>Разом за ЗМ 3</i>	58	8	15	-	-	35	59	3	-	-	-	56
Всього годин	180	30	45	-	-	105	180	14	-	-	-	166

**5. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ
ТА ІСТОРІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ»**

<i>Змістовий модуль 1</i> <i>Теоретичні засади педагогічної науки</i>	
<u>Тема 1.1.</u> Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання	<i>План:</i> 1. Поняття про педагогіку як науку та навчальний предмет. 2. Предмет, завдання та категорії педагогіки . 3. Структура педагогіки та її галузі. 4. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
<u>Тема 1.2.</u> Методологічні основи педагогічної науки	<i>План:</i> 1. Методологія педагогіки. Основні рівні методологічного підходу. 2. Сутність та основні види наукових досліджень. 3. Особливості педагогічних досліджень, їх

	<p>завдання та можливості.</p> <p>4. Методи педагогічних досліджень: сутність та види.</p>
<p><u>Тема 1.3.</u> Розвиток і формування особистості</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про розвиток та формування особистості. 2. Основні фактори, що впливають на розвиток особистості: <ul style="list-style-type: none"> - роль спадковості в розвитку людини; - вплив середовища та його основні види; - значення виховання у формуванні особистості людини. 3. Вікова періодизація розвитку школяра. Особливості вікових етапів.
<p><u>Тема 1.4.</u> Виховання як</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про мету

<p>суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.</p>	<p>виховання. Умови і фактори визначення цілей виховання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Зародження та формування ідеї про всебічний розвиток особистості. 3. Мета виховання в сучасній педагогіці. Виховний ідеал національного виховання за Г. Ващенко. 4. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
<p><u>Тема 1.5.</u> Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про систему освіти. Структура та принципи побудови освіти в Україні. 2. Основні нормативні документи, що відображають національну систему освіти. 3. Загальна середня

	<p>освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Закон України «Про повну загальну середню освіту».</p> <p>4. Основні типи освітніх закладів для і розвитку дітей та молоді в системі освіти.</p>
<p><u>Тема 1.6.</u> Цілісний педагогічний процес</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу. 2. Сутність та рушійні сили педагогічного процесу . 3. Педагогічний процес як система. 4. Закономірності педагогічного процесу. 5. Етапи педагогічного процесу.

Змістовий модуль 2 <i>Історія становлення зарубіжної педагогіки</i>	
<u>Тема 2.1</u> Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності	<p style="text-align: center;"><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу у Дохристиянський період . 2. Освіта й виховання у Стародавній Греції : <ol style="list-style-type: none"> 2.1. <i>Спартанська система виховання.</i> 2.2. <i>Афінська система виховання.</i> 3. Система навчання і виховання у Стародавньому Римі 4. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості
<u>Тема 2.2.</u>	<p style="text-align: center;"><i>План:</i></p>

<p>Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика основних типів навчальних закладів середньовічної Європи. 2. Виникнення перших європейських університетів як осередків освіти та науки. 3. Загальна характеристика західноєвропейського феодального суспільства кінця XIV – початку XVIIст. 4. Гуманістична педагогіка епохи Відродження: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. «Будинок радості» Вікторіно да Фельтре; 3.2. Педагогічні ідеї в творчості представників раннього утопізму;
---	---

	3.3. Педагогічні памфлети Еразма Роттердамського.
<u>Тема 2.3.</u> Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу	<i>План:</i> 1. Життя, педагогічна діяльність і світогляд Я.-А. Коменського. Загально педагогічні ідеї видатного чеського освітянина. 2. Вчення Я.-А. Коменського про школу. 3. Дидактика Я.-А. Коменського. 4. Я.-А. Коменський про моральне виховання, дисципліну та вимоги до вчителя.
<u>Тема 2.4.</u> Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії	<i>План:</i> 1. Життєвий шлях, світогляд та філософські ідеї Дж.Локка. 2. Проблеми

	<p>індивідуального навчання у спадщині відомого педагога.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Розвиток педагогічної думки у Франції XVIII ст. 4. Життєвий шлях і світогляд Ж.-Ж. Руссо. 5. Ідея вільного виховання видатного французького педагога. Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо.
<p><u>Тема 2.5.</u> Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні положення філософсько-психолого-педагогічної концепції Й.Ф. Гербарта 2. Педагогічна діяльність та педагогічна система А.Дистервега. 3. Соціально-педагогічні

	<p>ідеї видатного швейцарського педагога.</p> <p>4. Теорія елементарної освіти Й.-Г.Песталоцці як шлях реформування системи народної освіти.</p> <p>5. Постаць учителя у педагогічній теорії Й.-Г.Песталоцці.</p>
<p><i>Змістовий модуль 3</i> <i>Історія розвитку педагогіки України</i></p>	
<p><u>Тема 3.1.</u> Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка</p>	<p style="text-align: center;"><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виховання дітей у східних слов'ян. 2. Соціальні умови становлення писемності, виникнення та діяльність перших шкіл у Київській Русі. 3. Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі:

<p>Давньоруської держави</p>	<p>3.1. "Пчела", "Златоуст", "Златоструй", "Ізборнік" Святослава 1073 р., "Ізборнік" Святослава 1076 р. і ін.</p> <p>3.2. Оригінальні твори: "Слово про закон і благодать" Іларіона, "Слово деякого калугера про читання книг" Іоанна, "Повість временних літ" Нестора, "Повчання дітям" Володимира Мономаха і ін.</p>
<p><u>Тема 3.2.</u> Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика розвитку шкільництва 2. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні 3. Зародження вищої освіти в Україні.

	<p>Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві:</p> <p>3.1.Острозька школа-академія</p> <p>3.2.Києво-Могилянська академія</p> <p>4. Розвиток шкільництва на терені Запорозької Січі</p>
<p><u>Тема 3.3.</u> Класики української педагогіки про освіту та виховання</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософсько-педагогічні ідеї Г.С.Сковороди. 2. Педагогічні погляди І. Котляревського. 3. Освіта та виховання у спадщині О. Духновича, С.Русової. 4. Педагогічна діяльність К.Ушинського. 5. Погляди А.Макаренка на освіту та виховання.

<p><u>Тема 3.4.</u> Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського</p>	<p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Основні віхи життєвого шляху відомого педагога В.О.Сухомлинського (1918-1970рр.)2. В.О.Сухомлинський про формування культури наукової праці школярів.3. Виховання колективізму у школярів.4. В.О.Сухомлинський про основні напрями виховання.5. Проблема вчителя і вчительської професії.
---	--

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни
«Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»

<i>Змістовий модуль 1</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ		к-ть год
1.1.	Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання	2
1.2.	Методологічні основи педагогічної науки	2
1.3.	Розвиток і формування особистості	2
1.4.	Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.	2
1.5.	Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури	2
1.6.	Цілісний педагогічний процес	2
<i>Змістовий модуль 2</i> ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ		
2.1.	Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності	4

2.2.	Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження.	4
2.3.	Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу	2
2.4.	Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії	4
2.5.	Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво	4
Змістовий модуль 3 ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ УКРАЇНИ		
3.1.	Зародження писемності й розвиток шкільництва у Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави	4
3.2.	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)	4
3.3.	Класики української педагогіки про освіту та виховання	4
3.4.	Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського	2

7. САМОСТІЙНА РОБОТА
з навчальної дисципліни
«Загальні основи педагогіки
та історія її розвитку»

<i>Змістовий модуль 1</i> Загальні основи педагогічної науки	
1.1.	Педагогіка як наука і мистецтво <i>- розробити термінологічний словник до теми;</i> <i>- конспект опрацьованої літератури;</i> <i>- ознайомитись зі змістом основних підручників з педагогіки;</i>
1.2.	Методологія і методи педагогічного дослідження <i>- словник термінів до теми;</i> <i>- конспект опрацьованої літератури;</i> <i>- побудувати таблицю теоретичні та емпіричні методи науково-педагогічного дослідження;</i>
1.3.	Розвиток, виховання та формування особистості <i>- словник основних термінів та понять до теми;</i> <i>- конспект опрацьованої літератури;</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - побудувати схему «Фактори розвитку особистості»;
1.4.	<p>Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - словник основних термінів та понять до теми; - конспект опрацьованої літератури; - Написати есе «Виховний ідеал сучасної особистості»
1.5.	<p>Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури</p> <ul style="list-style-type: none"> - словник основних термінів та понять до теми; - конспект опрацьованої літератури; - здійснити аналіз освітньої нормативно-правової бази України
1.6.	<p>Цілісний педагогічний процес</p> <ul style="list-style-type: none"> - термінологічний словник до теми; - конспект опрацьованої літератури; - побудувати схему «Цілісний педагогічний процес»
<p>Змістовий модуль 2 Історія становлення зарубіжної педагогіки</p>	

<p>2.1.</p>	<p>Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>словник педагогічних термінів та понять;</i> - <i>читацький щоденник з основними ідеями грецьких філософів щодо навчання та виховання;</i> - <i>порівняльна таблиця Афінської та Спартанської системи виховання;</i>
<p>2.2.</p>	<p>Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>термінологічний словник до теми;</i> - <i>читацький щоденник з основними ідеями творів «Будинок радості», «Золота книга про найкращий лад і про новий острів «Утопія», «Місто Сонця», «Гаргантюа і Пантагрюель», «Похвала глупості», «Досліди».</i>
<p>2.3.</p>	<p>Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми;</i>

– *Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів "Велика дидактика"; "Материнська школа", "Закони добре організованої школи".*

2.4

**Розвиток школи і педагогічної думки
Франції та Англії**

- *Словник педагогічних термінів та понять до теми;*
- *Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями Д.Локка «Думки про виховання», Ж.Ж.Руссо «Еміль або Про виховання».*

2.5.

**Класики зарубіжної педагогіки
про педагогічну науку і діяльність як
мистецтво**

- *Словник педагогічних термінів та понять до теми;*
- *Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів Й.Песталоцці «Лінгард і Гертруда», Ф.Дістервег «Керівництво до освіти німецьких учителів»*

Змістовий модуль 3
Історія розвитку педагогіки України

3.1	<p style="text-align: center;">Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми;</i> - <i>Анотація праць «Ізборнік» 1073 р., «Пчела», «Повчання дітям».</i>
3.2	<p style="text-align: center;">Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми;</i> - <i>Побудувати структурно-логічну схему «Структура освіти на українських землях XVI – XVII ст.»;</i>
3.3	<p style="text-align: center;">Класики української педагогіки про освіту та виховання</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми;</i> - <i>Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів Г.Сковороди «Благородний Еродій», О.Духновича</i>

	<p><i>«Народна педагогіка на користь училищ та вчителів сільських», К.Д.Ушинського «Людина як предмет виховання».</i></p>
<p>3.4.</p>	<p>Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми;</i> - <i>Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», «Павлисьька середня школа», «Сто порад учителю», «Батьківська педагогіка».</i>

8. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

з навчальної дисципліни

«Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»

У процесі вивчення курсу «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» кожен студент може виконати індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) у вигляді проекту.

Вимоги до проекту:

1. Презентація за обраною темою (титульна сторінка, актуальність, стан дослідження, основний зміст, висновок, додатки).
2. Реферативне повідомлення за результатами проекту (5 – 7 с.)

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань

1. «Ушинський про гармонійний розвиток людини»
2. «Структура педагогічної науки».
3. На основі аналізу праці К.Д.Ушинського „Людина як предмет виховання” та передмови до неї обґрунтувати педагогіку як науку і мистецтво .
4. Підібрати систему методів (5-6) для вивчення готовності дитини до школи та оформити у вигляді папки методики їх проведення.

5. Розробіть практичні поради вчителю по врахуванню вікових особливостей учнів в процесі навчально – виховному процесі.
6. Підберіть приклади, які б ілюстрували основні закономірності розвитку особистості.
7. «Цілісний педагогічний процес».
8. Зробіть порівняльний аналіз основних теорій походження виховання. Яка з них, на Вашу думку, є науковою? Аргументуйте відповідь.
9. Зробіть анотацію праці Т.Мора „Утопія”.
 - Педагогічні ідеї в праці Ф. Рабле „Гаргантюа і Пантагрюель”.
 - Педагогічні інновації в творах ранніх соціалістів-утопістів.
 - Гуманістичне спрямування педагогічних ідей епохи Відродження.
 - Педагогічні ідеї епохи Реформації.
10. Основні принципи виховання Й. Песталоцці.
11. Етапи розвитку української народної педагогіки
12. Педагогічні ідеї Г.Сковороди.
13. Побудувати структурно-логічну схему «Педагогічна система В.О.Сухомлинського».
 - «Педагогічні ідеї В.Сухомлинського у сучасній школі».
 - Система морально-трудового виховання В.Сухомлинського у сучасній школі.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» використовуються такі методи навчання:

1. Методи формування професійної компетентності студентів:

- розповідь;
- пояснення;
- бесіда;
- ілюстрація;
- демонстрація;
- візуалізація;
- дискусія.

2. Методи формування практичних умінь та навичок:

- розв'язування педагогічних задач;
- виконання практичних завдань;
- розробка схем, таблиць;
- складання опорних конспектів;
- складання словника понять;
- розробка та захист презентацій;
- аналіз періодичної педагогічної преси.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» використовуються наступні **методи контролю навчальних досягнень студентів:**

- експрес-опитування;

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;
- захист індивідуального науково-дослідного завдання ІНДЗ;
- термінологічний диктант;
- тестування;
- письмові роботи;

**11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ,
ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ
з навчальної дисципліни
«Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»**

<i>Поточне оцінювання та самостійна робота</i>													
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4
3	4	3	3	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>20 балів</i>						<i>20 балів</i>				<i>20 балів</i>			
60 балів													
Екзамен													
40 балів													
Всього													
100 балів													

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
70-79	C	добре
60-69	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст питань курсу; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.

B – «дуже добре» – коли студент набрав 80–89 балів, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.

C – «добре» – коли студент набрав 70–79 балів, знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші методичні підходи, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D – «задовільно» – якщо студент набрав 60–69 балів, в основному знає зміст питань курсу, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні та методичні явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики

E – «достатньо» – якщо студент набрав 50–59 балів, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач.

FХ – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів, визначень; виявляє низький рівень пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з навчальної дисципліни

«Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»

1. Підручники «Педагогіка» різних авторів (М. Фіцула, В. Кузьмінський, В. Зайчеко та ін.).
2. Мультимедійні презентації до лекцій.
3. Електронні варіанти підручників.
4. Таблиці, схеми.
5. Дидактичний матеріал для семінарських занять:
 - бланки тестів;
 - індивідуальні картки.
6. Статті з періодичної преси.
7. Система електронного навчання ЧНУ - Moodle:
<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2862>

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Галузинський В.М., Евтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія . – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
2. Гінецинський В.І. Основи теоретичної педагогіки. – С.-Петербург, 1992. – 154 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка. – Чернігів, 2003. – 528 с.
<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451787>

4. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка. -К.: Вища школа, 1973–446с.
5. Кравець В. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 1994. – 339с.
6. Кравець В.Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва.–Тернопіль,1996.– 436с.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
8. Лемківський М.В., Микитюк О.М. Історія педагогіки. – Харків: „ОВС”, 2002.– 240.
9. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. – К.: Тов. “УВПК “Екс Об”, 1999. – 303 с.
10. Максимюк С.П. М17 Педагогіка : Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 667 с.
https://4vpupo.org.ua/download/metod_probl/pedagogika.pdf
11. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. – К., 2001. – 608 с.
12. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – 543 с.

Додаткова література

14. Бех І. Д. Вивчення особистості молодшого школяра // Почат. шк. — 1993. — № 3. — С. 6-10.

15. Ващенко Г. Виховний ідеал. –К., 1997., 208 с.
http://gromada-i-misto.org/wp-content/uploads/2017/11/Vykhovnyi_ideal_Zapysky_vykhovnyka.pdf
1. Іванська А.Р.**Нікула Н.В.** Питання освіти і виховання у творчій спадщині Лесі Українки. Педагогічні ідеї та культурно-просвітницька діяльність Лесі Українки. Матеріали студентського міжвузівського Е-вебінару, присвяченого 150-літтю від дня народження Лесі Українки, 25 лютого 2021 року / укл. Романюк С.З., Мафтин Л.В., Спорняк А.В. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. С. 55-58.
16. Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття [Текст] : монографія / [Антонова О. Є. та ін. ; за ред. О. А. Дубасенюк] ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. - 303 с.
17. Історія української школи і педагогіки. Хрестоматія. За ред. В.Г.Кременя, 2005 р., 767с.
<http://194.44.152.155/elib/local/r31.pdf>
18. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989, 215 с.
19. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. К 89 Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 324 с.

20. **Нікула, Н.В.**(2017). Аналіз вимог до вчителя початкової школи на етапі реформування освіти / Наталя Нікула // Якісна освіта в Україні : тенденції, проблеми, перспективи : Матеріали Міжн. Наук.-практ. Конф. (Чернівці, 26-28 жовтня 2017 р.) – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. С. 87 – 89.
21. **Нікула, Н.** (2015). Становлення і розвиток методики як науки контексті еволюції педагогічної освіти в Україні. В Науковий вісник Чернівецького університету (Вип. 764. Педагогіка та психологія, с. 101-106). Чернівці: ЧНУ.
22. Педагогіка діалогу. Інновації зарубіжної школи [Текст] : навч. посіб. / П. П. Автомонов ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : ВПЦ "Київський університет", 2012. - 271 с.
23. Провідні гуманістичні ідеї творчої спадщини Януша Корчака у контексті розвитку вітчизняної педагогічної думки [Текст] : монографія / Кушнір Валентина Миколаївна ; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. - Умань : Жовтий, 2011. - 159 с.
24. Ротар А.С.,(науковий керівник- **Нікула Н.В.**) Історичні аспекти становлення освітнього процесу // матеріали XII Міжнародної інтернет-конференції «RECENTTRENDSINSCIENCEANDTECHNOLOGY» 1-2 грудня 2020 р., Швеція, С. 160-163. ISBN 978-92-64-00852-6 <https://el->

conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82-1.pdf

25. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. П69 *Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб.* [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
<https://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/7917/3/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%20%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf>
26. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти томах / Василь Сухомлинський. – Київ: Рад. шк., 1997. – Т.4. – 637 с.
27. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзевєрін (голова) та ін.]. - Київ : Рад. шк., 1976. Т. 3 : Серце віддаю дітям ; Народження громадянина ; Листи до сина. – 1977. – 668, [2] с.
28. Сухомлинський, Василь Олександрович. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський ;

[редкол.: О. Г. Дзевєрін (голова) та ін.]. - Київ : Рад. шк., 1976. Т. 2 : Формування комуністичних переконань молодого покоління ; Як виховати справжню людину ; Сто порад учителєві. – 1976. – 670 с.

29. *Хрестоматія з української педагогіки: навчально-методичний посібник* / Упоряд. О.С. Березюк, О.М. Власенко; За ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 338 с.
<http://eprints.zu.edu.ua/25154/1/%D0%A5%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.%20%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.%D0%A1.%2C%20%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%9C..pdf>

14. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

(зразки тестів)

1. Знайдіть найбільш точне визначення поняття «педагогіка»:

- А) наука про виховання і навчання;
- Б) наука про процес освіти і навчання;
- В) наука про виховання виховання людини на всіх вікових етапах її розвитку;
- Г) сукупність теоретичних і прикладних наук, про виховання, навчання і розвиток особистості.

2. У своєму розвитку педагогіка пройшла такі стадії:

- А) народна педагогіка – духовна педагогіка – світська педагогіка;
- Б) духовна педагогіка – народна педагогіка – порівняльна педагогіка;
- В) народна педагогіка – духовна педагогіка – родинна педагогіка;

3. Об'єктом педагогіки є:

- А) освіта;
- Б) людина;
- В) виховання;
- Г) розвиток;
- Д) навчання.

8. Передання соціального досвіду, накопиченого людством, від старших поколінь молодшим. Це виховання:

- А) у широкому соціальному значенні;
- Б) у вузькому соціальному значенні;
- В) у широкому педагогічному значенні;
- Г) у вузькому педагогічному значенні;

9. Процес і результат кількісних і якісних змін в організмі людини:

- А) формування;
- Б) розвиток;
- В) навчання;

10. Усвідомлена і цілеспрямована робота людини над формуванням у себе бажаних рис, якостей і форм поведінки. Це:

- А) самовиховання;
- Б) самоосвіта;
- В) саморозвиток;
- Г) навчання.

11. Олігофренопедагогіка це:

- А) наука про навчання і виховання розумово відсталих дітей
- Б) наука про навчання і виховання сліпих та слабозорих дітей;
- В) наука про навчання і виховання глухонімих, глухих та туговухих дітей;

12. Методологія педагогіки – це:

А) система знань про основні положення педагогічної теорії, про принципи підходу до розгляду педагогічних явищ і методів їх дослідження, а також про шляхи впровадження здобутих знань в практику виховання, навчання і освіти;

Б) вчення про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності;

В) закономірності процесу формування всебічно розвинутої, творчої, соціально активної особистості.

13. Існують такі рівні педагогічного дослідження:

А) філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий;

Б) емпіричний, теоретичний;

В) теоретичний, статистичний;

14. Вкажіть номер групи, в якій перераховані загальнонаукові методи:

А) загальнотеоретичні, емпіричні, теоретичні, статистичні;

Б) загальнотеоретичний, математичні, соціологічні, соціально-психологічні;

В) аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

15. Рушійні сили розвитку особистості:

- А) закономірності;
- Б) спадковість і середовище;
- В) суперечності.

16. Автор теорії «чистої дошки»

- А) З.Фрейд;
- Б) Д.Локк;
- В) Ж.Руссо.

17. Фактори розвитку особистості:

- А) спадковість, середовище, виховання;
- Б) спадковість, формування, активність;
- В) спадковість, діяльність, виховання;

18. Публічний екзамен соціальної зрілості, спеціальний обряд посвяти у повноправні члени суспільства це:

- А) агон;
- Б) криптія;
- В) ініціація;

19. Школи жреців для навчання дітей вищої касті Індії, влаштовані при храмах – це:

- А) школи брахманів;

- Б) церковно-парафіяльні школи;
- В) риторичні школи;

20. Період матріархату та патріархату існував:

- А) період первісного стада,
- Б) період родового ладу,
- В) період військової демократії

II рівень

21. Вкажіть періоди виховання в первісному суспільстві

22. Продовж думку. В структурі методологічного знання виділяють чотири рівні:

23. Заповніть деформовану таблицю «Система освіти і виховання у середньовічній Європі»

<i>Стани суспільства</i>	<i>Система виховання</i>

24. Встановіть відповідність змісту педагогічних праць епохи Відродження, назві і автору.

1. Важливо створити позитивні умови у освітньому закладі, де б і снувала гармонія у всьому, зокрема: повага до особистості учня; врахування індивідуальних інтересів і потреб; створити розвиваючий характер навчання; заборона тілесних покарань; зміст освіти: сім вільних мистецтв, класичні мови, література...

2. Праця - яскрава сатира на феодальний лад середньовічної Європи, схоластичну освіту і навчання, проголошення культуру нової людини. Напрями виховання: розумове, моральне, фізичне, естетичне...

3. Розкривається ідея дослідної науки, яка вивчає самі речі, впровадження розвивального навчання; заборона фізичних покарань; уважне ставлення до дітей, всебічність виховання; теоретична освіта повинна доповнюватись практичними вправами і дослідями ...

4. «Золота книга» про найкращий лад і про життя ідеального суспільства без приватної власності з суспільною організацією виробництва; принцип загального навчання, рівноправна освіта, велика роль праці у вихованні дітей...

5. Автор у праці змальовує ідеальну державу без приватної власності, де усі жителі мають

можливість займатися науками і мистецтвом
відповідно до своїх здібностей...

а) Т.Кампанелла,
Місто сонця

в) Т.Мор, «Утопія»

б) М.Монтень
Досліди

г) Ф.Рабле, Гаргантюа і
Пантагрюель

д) Вігторіно да Фельтре,

«Будинок радості»

